

**WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ**

Dnia 7 lipca 2020 roku

SĄD OKRĘGOWY W ŁODZI, I WYDZIAŁ CYWILNY
w składzie:

Przewodniczący: Sędzia Anna Zyskowska-Jadczyk

Protokolant: sek. sąd. Sebastian Dziki

po rozpoznaniu w dniu 23 czerwca 2020 roku w Łodzi
na rozprawie

sprawy z powództwa

oraz

przeciwko

z siedzibą w Warszawie

o zapłatę kwoty 96 926, 38 złotych

1. zasądza od _____ z siedzibą w Warszawie na rzecz _____ oraz _____ solidarnie kwotę 96 926, 38 zł (dziewięćdziesiąt sześć tysięcy dziewięćset dwadzieścia sześć złotych 38/100) z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 26 marca 2018 roku do dnia zapłaty;
2. zasądza od _____ z siedzibą w Warszawie na rzecz _____ oraz _____ solidarnie kwotę 8652,50 zł (osiem tysięcy sześćset pięćdziesiąt dwa złote 50/100) tytułem zwrotu kosztów procesu;
3. nakazuje pobrać od _____ z siedzibą w Warszawie na rzecz Skarbu Państwa-Sądu Okręgowego w Łodzi kwotę 7007,07 zł (siedem tysięcy siedem złotych 7/100) tytułem zwrotu nieuiszczonych kosztów sądowych.

Natomiast w miejsce podpisu
za zgodność świadczy
z up. Kierownika Sądowego

[Signature]

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 26 kwietnia 2018 roku powodowie i z siedzibą w Warszawie solidarnie na rzecz powodów kwoty 96.926,38 zł z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 26 marca 2018 roku do dnia zapłaty. Nadto wniesli o zasądzenie od pozwanego solidarnie zwrotu kosztów procesu według norm przepisanych.

W uzasadnieniu podnieśli, że zawarli dwie umowy o kredyty hipoteczne dla osób fizycznych „Multiplan” indeksowane do waluty obcej CHF, ale wypłacone w walucie PLN. W ocenie powodów w spornych umowach kwoty kredytów są indeksowane do franka szwajcarskiego poprzez przeliczenie kwoty kredytu wyrażonej w złotych po nieokreślonym w umowach kursie CHF a następnie uzyskana kwota indeksacji w CHF przeliczana jest po kursie sprzedaży ustalonym w sposób wskazany w § 10 ust. 4 umowy 1 oraz w § 10 ust 5 umowy 2. W umowach nie zostało określone po jakim kursie należy przeliczyć kwotę wypłaty kredytu z waluty PLN na CHF tak ażeby otrzymać wysokość kredytu wyrażoną w walucie CHF. Powodowie podnieśli, że przyjęte w umowach klauzule przeliczenia walutowego z CHF na PLN po kursie sprzedaży CHF – § 10 ust 4 umowy 1, § 10 ust 5 umowy 2 nie wskazują żadnych obiektywnych czynników uwzględnianych przy ustalaniu kursu walutowego. Jednym wskazanym czynnikiem jest wola pozwanego Banku, która jest czynnikiem czysto subiektywnym i nieprzewidywalnym, na co wskazuje treść postanowień umownych, w szczególności że harmonogram spłat jest sporządzany w CHF, raty kapitałowo – odsetkowe spłacane są w złotych po uprzednim ich przeliczeniu wg kursu sprzedaży CHF z tabeli kursowej BRE Banku S.A. obowiązującego na dzień spłaty z godziny 14:50 (§ 10 ust 2 zd. 2 umów i § 10 ust 4 umowy 1 i § 10 ust 5 umowy 2). Powodowie jak podali nie mieli i nie mają żadnego wpływu na wysokość kursu kupna oraz kursu sprzedaży używanego przez pozwanego, pozwany dowolnie mógł ustalać kursy walutowe konieczne do określenia wysokości raty kredytowej płaconej w PLN.

Zdaniem powodów sporna umowa wywołała po ich stronie ryzyko walutowe, związane z indeksacją kredytu udzielonego w PLN do CHF. O skali ryzyka pozwany nie informował powodów. Nie przedstawił symulacji zmiany wysokości salda i raty na wypadek drastycznej zmiany notowań kursu CHF/ PLN. W konsekwencji czego według strony powodowej po ich stronie powstała nadpłata w bieżącej spłacie kredytu wynosząca 40.624,17 zł z umowy o numerze oraz 56.302,21 złotych z umowy o numerze

1. Nadpłatę w łącznej wysokości 96.926,38 złotych powodowie jak wskazali wyliczyli przy założeniu bezskuteczności klauzul indeksacyjnych i skuteczności umowy w pozostałym zakresie. Nadto powodowie zarzucili nieuczciwość klauzul indeksacyjnych w umowach, dyskrecjonalność

pozwanego w ustalaniu wysokości zobowiązania powodów i naruszenie fundamentalnych obowiązków informacyjnych przez Bank. Jednocześnie powodowie podnieśli zarzut nieważności umowy, wskazując iż wyliczona przez nich kwota podlegałaby zasądzeniu jako kwota nienależnie zapłacona na rzecz banku i należy ją zaliczyć jako zwrot najdalej dokonanych wpłat przez powodów (pozew k. 2 – 28).

W odpowiedzi na pozew z dnia 28 maja 2018 r pozwany z siedzibą w Warszawie wniósł o oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie zwrotu kosztów procesu. Podniósł, że nie istnieją podstawy prawne i faktyczne do tworzenia konstrukcji stanowiącej hybrydę kredytu złotowego oraz kredytu waloryzowanego kursem CHF. Taka konstrukcja nie występuje w obrocie i jest sprzeczna z prawem oraz elementarnymi zasadami ekonomii i bankowości. LIBOR 3 M CHF to cena franka szwajcarskiego, podczas gdy WIBOR 3M to cena waluty polskiej. Jak również wskazał, że brak jest podstaw do stwierdzenia abuzywności w/w klauzul. Nawet w razie stwierdzenia ich abuzywności czemu pozwany się sprzeciwia brak jest podstaw do zmiany kredytów powoda w nieistniejące w bankowości umowy kredytów złotych z oprocentowaniem dla CHF.

Brak jest także podstaw w ocenie pozwanego do stwierdzenia nieważności umów. Unieważnienie stosunku prawnego prowadziłoby do uzyskania przez powodów od pozwanego bezzwrotnego świadczenia o znacznej wartości. Bezspornym jest, że kwota świadczenia została powodom wypłacona a mimo to twierdzą, że nie muszą jej zwracać ani płacić za jej udostępnienie jako pretekst wykorzystując postanowienia umów regulujące mechanizm waloryzacji. Umowy zdaniem strony pozwanej należy badać przy uwzględnieniu zasad ogólnych tj., szczególności zasad ustalania skutków czynności prawnej art. 56 k.c. oraz zasad wykładni oświadczeń woli i umów art. 65 k.c. , art. 354 k.c. Podniesiono, że zgodnym zamiarem stron i celem umów było wprowadzenie do umów mechanizmu waloryzacji oraz powiązanego z nim oprocentowania, niższego niż przy kredytach pozbawionych tego mechanizmu kredytach złotych.

Pozwany zaprzeczył jakoby jakiekolwiek postanowienia umów w szczególności dotyczące waloryzacji kredytu kursem CHF były bezskuteczne (abuzywne) jak i aby umowy były nieważne czy istniały podstawy do eliminacji waloryzacji z umów, w szczególności przy pozostawieniu stopy oprocentowania właściwej dla kredytów waloryzowanych kursem CHF.

Nadto strona pozwana zarzuciła, że roszczenie powodów oprócz faktu bezpodstawności jest przedawnione w zakresie świadczeń spełnionych na rzecz Banku w okresie wcześniejszym, niż 3 lata przed skutecznym wniesieniem pozwu i pozwany podnosi zarzut przedawnienia tych roszczeń (odpowiedź na pozew k. 118 – 247).

W piśmie z dnia 20 grudnia 2019 roku powodowie podtrzymali swoje stanowisko, wskazując iż z umowy z dnia 28 lutego 2008 roku bank wypłacił powodom kwotę 190 000 zł a pozwani do daty złożenia pozwu uiścili na rzecz

banku 114.755, 29 złotych. Z umowy zaś z dnia 6 sierpnia 2008 roku bank wypłacił powodowi kwotę 360 000 zł a pozwani do daty złożenia pozwu uiścili na rzecz banku kwotę 179.509, 78 zł (pismo z załącznikami -karty 698-701).

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny

W dniu 28 lutego 2008 r w Warszawie powodowie i
zawarli z .. w Warszawie – umowę kredytu hipotecznego dla osób fizycznych „ Multiplan” nr .. W § 1 ust. 1 umowy ustalono, że bank udziela kredytobiorcom kredytu w kwocie 190 000 PLN indeksowanego kursem CHF.

Kwota kredytu wyrażona w walucie waloryzacji na koniec dnia 22 lutego 2008 r wynosiła 87 622,20 CHF według kursu kupna waluty z tabeli kursowej .. Wskazano, że kwota ta ma charakter informacyjny i nie stanowi zobowiązania Banku, a wartość kredytu wyrażona w walucie obcej w dniu uruchomienia kredytu, może być różna od podanej. Spłata kredytu miała następować w 360 miesięcznych równych ratach kapitałowo – odsetkowych t.j. od dnia 28 lutego 2008 r do dnia 10 marca 2038 r.

Strony ustaliły, że oprocentowanie kredytu jest zmienne i w dniu wydania decyzji kredytowej wynosiło 3,66 %, zaś marża wynosiła 1,00%. Wysokość zmiennej stopy procentowej w dniu wydania decyzji kredytowej ustalona została jako stawka bazowa LIBOR 3M dla waluty w której został udzielony kredyt wynosząca 2,66 % powiększona o stałą w całym okresie kredytowania marżę w wysokości 1,00 %.

Kredytobiorcy oświadczyli, że są świadomi ryzyka wynikającego ze zmiennego oprocentowania, w całym okresie kredytowania i akceptują to ryzyko (§ 29 umowy).

W § 10 umowy kredytobiorcy zobowiązali się do spłaty kapitału wraz z odsetkami miesięcznie w ratach kapitałowo – odsetkowych w terminach i kwotach zawartych w harmonogramie spłat kredytu sporządzanym w CHF i stanowiącym integralną część umowy. Strony umowy ustaliły, że raty kapitało – odsetkowe spłacane są w złotych po uprzednim ich przeliczeniu wg kursu sprzedaży CHF z tabeli kursowej .. obowiązującego na dzień spłaty z godziny 14:50 (§10 ust 4)

W razie zaległości w spłacie bank zastrzegł sobie prawo naliczania odsetek za okres od dnia powstania zadłużenia do dnia poprzedzającego spłatę kredytu. Niespłacone w terminie do 10 dnia każdego miesiąca lub następnego dnia po okresie wypowiedzenia, wierzytelności Banku z tytułu umowy traktowane miały być jako zadłużenie przeterminowane a rata kapitału lub w przypadku wypowiedzenia umowy kwota kapitału jako kapitał przeterminowany. Od kapitału przeterminowanego Bank naliczać miał odsetki w wysokości określonej w Tabeli Oprocentowania w walutach obcych. Oprocentowanie dla należności przeterminowanych w dniu zawarcia umowy ustalone było w wysokości 8, 56 %.

Zgodnie z §1 umowy celem kredytu był zakup na rynku wtórnym działki gruntu nr _____ położonej w miejscowości _____ przy ul. _____, refinansowanie nakładów własnych poniesionych na w/w cel, finansowanie opłat okołokredytowych oraz finansowanie kosztów ubezpieczenia Pakietu Bezpieczna Spłata.

W §3 umowy określono prawne zabezpieczenia kredytu w postaci m.in. hipoteki kaucyjnej wpisanej na pierwszym miejscu do kwoty 285.000,00 zł na nieruchomości stanowiącej działkę gruntu o nr _____ położoną w miejscowości _____ przy ul. _____.

W §30 umowy zapisano, że kredytobiorcy ponoszą solidarną odpowiedzialność za zobowiązania wynikające z umowy.

W razie stwierdzenia przez bank, że warunki udzielenia kredytu nie zostały dotrzymane, lub w razie zagrożenia terminowej spłaty kredytu lub jeżeli w umówionym terminie kredytobiorca nie dokona spłaty należnych prowizji, opłat i innych należności Bank miał podjąć działania upominawcze z wypowiedzeniem umowy włącznie. Okres wypowiedzenia określono na 30 dni. Następnego dnia po upływie okresu wypowiedzenia wszelkie zobowiązania wynikające z umowy określono jako wymagalne, ustalając że kredytobiorca zobowiązany jest do spłacenia wykorzystanej części kredytu wraz z należnymi odsetkami i innymi należnościami ubocznymi (umowa kredytu k. 34 – 37, harmonogram spłat k. 288 – 295, regulamin k. 267 – 275).

W dniu 6 sierpnia 2008 r w Warszawie powodowie _____ i _____ zawarli z _____ w Warszawie – kolejną umowę kredytu hipotecznego dla osób fizycznych „Multiplan” nr _____, _____ w kwocie 360 000 PLN indeksowanego kursem CHF.

Kwota kredytu wyrażona w walucie waloryzacji na koniec dnia 29 lipca 2008 r wynosiła 187 675,94 CHF według kursu kupna waluty z tabeli kursowej _____. Strony umowy wskazały, że kwota ta ma charakter informacyjny i nie stanowi zobowiązania banku, a wartość kredytu wyrażona w walucie obcej w dniu uruchomienia kredytu, może być różna od podanej.

Spłata kredytu miała następować w 360 miesięcznych równych ratach kapitałowo – odsetkowych t.j. od dnia 6 sierpnia 2008 r do dnia 10 września 2038 r.

Strony ustaliły, że oprocentowanie kredytu jest zmienne i które w dniu wydania decyzji kredytowej wynosiło 3,78 % przy marży 1,00%. Wysokość zmiennej stopy procentowej w dniu wydania decyzji kredytowej ustalona została jako stawka bazowa LIBOR 3M dla waluty w której został udzielony kredyt wynosząca 2,78 % powiększona o stałą w całym okresie kredytowania marżę w wysokości 1,00 %.

Kredytobiorcy oświadczyli, że są świadomi ryzyka wynikającego ze zmiennego oprocentowania, w całym okresie kredytowania i akceptują to ryzyko (§ 29 umowy).

W § 10 umowy kredytobiorcy zobowiązali się do spłaty kapitału wraz z odsetkami miesięcznie w ratach kapitałowo – odsetkowych w terminach i

kwotach zawartych w harmonogramie spłat sporządzany w CHF, stanowiący integralną część umowy.

Raty kapitału – odsetkowe oraz raty odsetkowe spłacane miały być spłacane w złotych po uprzednim ich przeliczeniu wg kursu sprzedaży CHF z tabeli kursowej obowiązującego na dzień spłaty z godziny 14:50 (§10 ust 5)

Niespłacone w terminie do 10 dnia każdego miesiąca lub następnego dnia po okresie wypowiedzenia, wierzytelności Banku z tytułu umowy miały być traktowane jako zadłużenie przeterminowane a rata kapitału lub w przypadku wypowiedzenia umowy kwota kapitału jako kapitał przeterminowany.

Od kapitału przeterminowanego Bank zastrzegł sobie prawo naliczania odsetek w wysokości określonej w Tabeli Oprocentowania w walutach obcych. Oprocentowanie dla należności przeterminowanych w dniu zawarcia umowy ustalone było w wysokości 8, 68 %.

Zgodnie z §1 umowy celem kredytu było budownictwo mieszkaniowe. Środki z kredytu były przeznaczone na finansowanie kosztów budowy domu jednorodzinnego na działce gruntu nr położonej w miejscowości przy ul. . W §3 umowy określono prawne zabezpieczenia kredytu w postaci m.in. hipoteki kaucyjnej do kwoty 540.000,00 zł na nieruchomości stanowiącej działkę gruntu o nr położona w miejscowości przy ul. .

W razie stwierdzenia przez bank, że warunki udzielenia kredytu nie zostały dotrzymane, lub w razie zagrożenia terminowej spłaty kredytu lub jeżeli w umówionym terminie kredytobiorca nie dokona spłaty należnych prowizji, opłat i innych należności Bank zobowiązał się do podjęcia działań upominawczych z wypowiedzeniem umowy włącznie. Okres wypowiedzenia określono na 30 dni. Następnego dnia po upływie okresu wypowiedzenia wszelkie zobowiązania wynikające z umowy miały stać się wymagalne a kredytobiorcy zobowiązani byli do spłacenia wykorzystanej części kredytu wraz z należnymi odsetkami i innymi należnościami ubocznymi (bezsporne).

Powodowie spłacali raty kredytu do listopada 2017 r (zaświadczenia k. 68 – 70, k. 72 – 74).

W dniu 5 marca 2018 r powodowie wystąpili do pozwanego z propozycją zawarcia porozumienia co do dalszej spłaty kredytu. Podnieśli, że po ich stronie powstała nadpłata w bieżącej spłacie kredytu wynosząca 40. 624,17 złotych z umowy z dnia 28 lutego 2008 r oraz 56.302,21 złotych z umowy z dnia 6 sierpnia 2008 r. Nadpłatę wyliczono przy założeniu bezskuteczności klauzul indeksacyjnych i skuteczności umowy w pozostałym zakresie(pismo k. 76).

Wezwanie do zapłaty zostało rozpoznane przez pozwanego negatywnie (pismo k. 78 – 79).

Procedura udzielania kredytów w pozwanym Banku polegała na tym, że początkowo klient był kierowany do odpowiedniej osoby zajmującej się kredytami. W zależności od produktu kredytowego najpierw był prezentowany kredyt w złotych. Pełna oferta ze stopniami ryzyka. Następnie jeżeli klienci nie decydowali się na kredyt w złotych a wybierali kredyt indeksowany walutą obcą, była przedstawiana oferta w walucie obcej i ryzyko umowy. Pracownicy mieli obowiązek informowania o tym, że oprócz ryzyka stopy procentowej istnieje ryzyko walutowe w postaci ryzyka kursowego. Pracownik banku miał obowiązek informowania klientów banku o tabeli kursowej w tym, że kredyt będzie uruchamiany po kursie kupna i że każdą ratę kredytową klienci będą spłacać po kursie sprzedaży z tabeli banku z dnia zapadalności rat. Pracownicy mieli obowiązek pokazania tabeli i wytłumaczenia mechanizmu ustalania kursu waluty (zeznania świadka
protokół rozprawy z dnia 6 listopada 2018 r 00:14:44 – 00:59:00 k. 478 – 479).

Powodowie przed podpisaniem w/w umów sprawdzali w bankach i otrzymywali informację, że nie mają zdolności kredytowej, aby zaciągnąć kredyt złotówkowy. W powodowym Banku poinformowano ich o możliwości zaciągnięcia kredytu w CHF.

Powodom pozostała do spłaty kwota kapitału z dwóch w/w kredytów w wysokości ponad 600 000 zł.

Przed udzieleniem kredytu pozwani przeczytali umowy. Gdyby powodowie zostali poinformowani przez Bank przed podpisaniem umowy jak się będzie zmieniał się kurs franka to zastanowili by się czy w ogóle zaciągać kredyt. Doradcy pozwanego zapewniali, że kurs będzie stabilny (przesłuchanie powoda w charakterze strony- protokół rozprawy z dnia 6 listopada 2018 r 01:02:48 – 01:33:09 k. 479 – 480).

W okresie od uruchomienia kredytu z umowy nr t.j. od dnia 4 marca 2008 r do dnia 10 kwietnia 2018 r przy założeniu, że pominięte zostałyby w umowie kredytowej klauzule dotyczące przeliczenia kwoty kredytu na walutę szwajcarską przy jednoczesnym uwzględnieniu wszystkich pozostałych postanowień umownych, w szczególności dotyczących wysokości oprocentowania i rat spłaty kredytu, powodowie łącznie spłaciliby 76.954,47 złotych z czego 57.373,91 złotych -suma rat kapitałowych, 19.580,55 złotych – suma rat odsetkowych.

Faktyczna spłata kredytu przez powodów w w/w okresie była w złotych zgodnie z mechanizmem waloryzacji określonym w umowie kredytu i suma rat kapitałowo – odsetkowych spłaconych przez powodów w tym okresie od 4 marca 2008 r do 10 listopada 2017 r wynosiła łącznie 114.755,20 złotych z czego 87.541,08 złotych – suma rat kapitałowych, 27.214,12 złotych – suma rat odsetkowych.

Łączna różnica między sumą rat faktycznie zapłaconych przez powodów a ratami płatności skalkulowanymi przy założeniu, że klauzule waloryzacyjne przeliczenia kwoty kredytu na franki szwajcarskie nie obowiązują, a kalkulacje przebiegały przy stopie procentowej opartej o stawkę bazową LIBOR

3 M i stałą marżę 1,0 % za okres od 4 marca 2008 roku do 10 listopada 2017 roku wynosi 40. 645,65 złotych i oznacza nadpłatę powodów.

W okresie od uruchomienia kredytu z umowy nr tj. od dnia 11 sierpnia 2008 roku do dnia 10 kwietnia 2018 roku przy założeniu, że pominięte zostałyby w umowie kredytowej klauzule dotyczące przeliczenia kwoty kredytu na walutę szwajcarską przy jednoczesnym uwzględnieniu wszystkich pozostałych postanowień umownych, w szczególności dotyczących wysokości oprocentowania i rat spłaty kredytu, powodowie łącznie spłaciliby 127.704, 85 złotych z czego 100. 748,65 złotych -suma rat kapitałowych, 28.956,10 złotych - suma rat odsetkowych.

Faktyczna spłata kredytu przez powodów w w/w okresie była w złotych zgodnie z mechanizmem waloryzacji określonym w umowie kredytu i suma rat kapitałowo - odsetkowych spłaconych przez powodów w okresie od sierpnia 2008 roku do 10 listopada 2017 roku wynosiła łącznie 179. 509,38 złotych z czego 142. 624,99 złotych - suma rat kapitałowych, 36.884,39 złotych - suma rat odsetkowych.

Łączna różnica między sumą rat faktycznie zapłaconych przez powodów a ratami płatności skalkulowanymi przy założeniu, że klauzule waloryzacyjne przeliczenia kwoty kredytu na franki szwajcarskie nie obowiązują, a kalkulacje przebiegały przy stopie procentowej opartej o stawkę bazową LIBOR 3 M i stałą marżę 1,0 % za okres od sierpnia 2008 r do 10 listopada 2017 r wynosi 57.233,28 złotych i oznacza nadpłatę powodów.

Dla kredytu z umowy nr w okresie od kwietnia 2008 roku do kwietnia 2018 roku powodowie spłaciliby na poczet kredytu kwotę 35.322,46 franków szwajcarskich, tj. 119. 534, 67 złotych, z czego 26. 336,07 franków szwajcarskich, tj. 92.674,29 złotych - suma rat kapitałowych, 8.986,40 franków szwajcarskich tj. 28.860,38 zł suma rat odsetkowych.

Stąd powodowie powinni przy przeliczeniu rat z franków szwajcarskich na złotówki przez kurs spłacić tytułem umowy kredytu nr raty odsetkowe w wysokości 26.627,11 zł a spłacili 27. 225,44 zł ,tytułem spłaty rat kapitałowych 88. 153,66 zł a spłacili 87. 541,08 zł - łączna różnica stanowi niedopłatę w kwocie 14,25 zł.

Dla kredytu z umowy nr w okresie od uruchomienia kredytu do 04 2018 r powodowie spłaciliby na poczet spłaty kredytu kwotę 53. 171,31 franków szwajcarskich tj. 187.481,91 zł z czego 41.768 franków szwajcarskich tj. 150.151,59 zł - suma rat kapitałowych, 11.403,30 franków szwajcarskich tj. 37.330,32 zł suma rat odsetkowych.

Stąd powodowie powinni przy przeliczeniu rat z franków szwajcarskich na złotówki przez kurs spłacić tytułem umowy kredytu nr raty odsetkowe w wysokości 36.911,97 zł a spłacili 36.782,01 zł tytułem spłaty rat kapitałowych 142.475,34 zł a spłacili 140.938,43 zł -co stanowi niedopłatę w kwocie 1.566,87 zł.

Dla umowy nr - Kurs średni NBP na dzień 4 marca 2008 r wynosił 2,2303 czyli $190\,000\text{ zł} / 2,2303 = 87\,203,97$ franków szwajcarskich. Powodowie w okresie od uruchomienia kredytu z umowy nr 00754366/2008 do kwietnia 2018 r przy założeniu, że kwota kredytu i raty byłyby przeliczane wg kursu średniego NBP powinni spłacić 112 071,92 zł z czego sumę rat kapitałowych w wysokości 85.545,66 zł oraz sumę rat odsetkowych w wysokości 26.526,26 zł. Różnica między faktycznymi płatnościami a płatnościami wg kursu średniego NBP = 2. 683,28 zł i oznacza nadpłatę powodów.

Dla umowy nr - Kurs średni NBP na dzień 11 sierpnia 2008 r wynosił 2,0114. Powodowie w okresie od uruchomienia kredytu tj. od października 2008 r z umowy nr - do kwietnia 2018 r przy założeniu, że raty byłyby przeliczane wg kursu średniego NBP powinni spłacić 175.262,83 zł z czego sumę rat kapitałowych w wysokości 139.372,60 zł oraz sumę rat odsetkowych w wysokości 35.890,22 PLN. Różnica pomiędzy płatnościami faktycznymi a płatnościami wg kursu średniego NBP stanowi kwotę 4.246,55 zł i oznacza nadpłatę powodów.

Przy kredytach waloryzowanych kursem franka szwajcarskiego od chwili uruchomienia kredytu klient ma zobowiązanie we franku szwajcarskim i w tej walucie klient widzi swoje zobowiązanie wobec Banku. W księgach Banku prezentowane są salda należności w złotych.

Kurs rynkowy to taki, który najlepiej odzwierciedla wahania na rynku. Najlepszym odpowiednikiem kursu rynkowego jest kurs kupna / sprzedaży NBP. Kurs ten najlepiej odwzorowuje wahania na rynku. W przypadku w/w umów kredytowych umowy nr , kurs kupna CHF zastosowany na dzień uruchomienia kredytu utrzymywał się na zbliżonym poziomie jak w Banku PKO BP S.A. oraz Millenium Bank S.A. W przypadku drugiej umowy nr kurs kupna franka szwajcarskiego na poszczególne dni uruchomienia transz kredytu kształtował się na podobnym poziomie jak w pozostałych bankach komercyjnych i nie odbiegał od nich znacząco (opinia biegłego sądowego z zakresu bankowości i finansów Radosława Pastusiaka k. 533 – 592, opinia uzupełniająca biegłego sądowego z zakresu bankowości i finansów Radosława Pastusiaka k. 618 – 642, opinia 2 uzupełniająca biegłego sądowego z zakresu bankowości i finansów Radosława Pastusiaka k. 669 – 682).

Z umowy z dnia 28 lutego 2008 roku bank wypłacił powodom kwotę 190 000 zł a pozwani do daty złożenia pozwu uiścili na rzecz banku 114.755, 29 złotych. Z umowy zaś z dnia 6 sierpnia 2008 roku bank wypłacił powodom kwotę 360 000 zł a pozwani do daty złożenia pozwu uiścili na rzecz banku kwotę 179.509, 78 zł (pismo powodów z załącznikami -karty 698-701, Pastusiaka k. 533 – 592, opinia uzupełniająca biegłego sądowego z zakresu bankowości i finansów Radosława Pastusiaka k. 618 – 642, opinia 2 uzupełniająca biegłego sądowego z zakresu bankowości i finansów Radosława Pastusiaka k. 669 – 682).

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Powództwo jest zasadne w całości, wobec uznania, że przedmiotowa umowa kredytu jest nieważna.

Zgodnie z art. 405 k.c. w zw. z art. 410 § 1 k.c., kto spełnił świadczenie nienależne, obowiązany jest do jego zwrotu. Stosownie zaś do art. 410 § 2 k.c. świadczenie jest nienależne, jeżeli ten, kto je spełnił, nie był w ogóle zobowiązany lub nie był zobowiązany względem osoby, której świadczył, albo jeżeli podstawa świadczenia odpadła lub zamierzony cel świadczenia nie został osiągnięty, albo jeżeli czynność prawna zobowiązująca do świadczenia była nieważna i nie stała się ważna po spełnieniu świadczenia.

Zdaniem Sądu, w przedmiotowej sprawie zostało wykazane, że powodowie spełnili świadczenie nienależne w wykonaniu nieważnej umowy o kredyt.

Zgodnie z art. 58 § 1 k.c. czynność prawna sprzeczna z ustawą lub mająca na celu obejście ustawy jest nieważna, chyba że właściwe przepisy przewidują inny skutek.

Rozpoznając sprawę odnieść się należy do zawartych w przedmiotowej umowie kredytu postanowień w zakresie klauzul waloryzacyjnych dotyczących spłat rat kapitałowo – odsetkowych określonych w § 1 ust. 3a umowy, § 10 ust. 5 umowy oraz § 23 ust. 2 regulaminu), które to postanowienia stanowią niedozwolone klauzule umowne w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c. i nigdy nie wiązały powodów.

Przepis art. 385¹ § 1 k.c. odnosi się wyłącznie do niedozwolonych postanowień umownych zamieszczonych w umowach zawieranych z konsumentem w rozumieniu art. 22¹ k.c., za którego uważa się osobę fizyczną dokonującą czynności prawnej niezwiązanej bezpośrednio z jej działalnością gospodarczą lub zawodową. Bezsporne jest, że przedmiotowa umowa kredytu nie była bezpośrednio związana ani z ich działalnością gospodarczą ani zawodową powodów. Zatem powodom przysługuje status konsumentów.

Podkreślić należy, że zamieszczenie w umowie postanowień kwalifikowanych jako klauzule niedozwolone (abuzywne) w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c., nie wpływa co do zasady na istnienie lub ważność zobowiązania kredytowego. Takimi przepisami są dyspozycje art. 385¹ § 1 i § 2 k.c., które przewidują, że postanowienia umowne niezgodnione z konsumentem indywidualnie nie wiążą go, a strony są związane umową w pozostałym zakresie. Umowa zawierająca niedozwolone postanowienia umowne nie jest zatem nieważna, ale jedynie bezskuteczna w zakresie tych postanowień.

Stosownie do treści art. 69 ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Prawo bankowe (Dz.U. 2002, Nr 72, poz. 665 z późn. zm.) przez umowę kredytu

bank zobowiązuje się oddać do dyspozycji kredytobiorcy na czas oznaczony w umowie kwotę środków pieniężnych z przeznaczeniem na ustalony cel, a kredytobiorca zobowiązuje się do korzystania z niej na warunkach określonych w umowie, zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty oraz zapłaty prowizji od udzielonego kredytu.

W przedmiotowej sprawie strony łączył stosunek zobowiązaniowy znajdujący swoje źródło w umowach z dnia 28 lutego 2008 roku oraz 6 sierpnia 2008 roku o kredyty hipoteczne dla osób fizycznych „Multiplan” waloryzowane kursem CHF, zgodnie z którymi pozwany udzielił powodom kredytów w kwotach: 190 000 zł, a następnie 360 000 zł które miały być wypłacone im w złotych, a oni mieli spłacać kredyt w walucie obcej – we frankach szwajcarskich (CHF) w ratach kapitałowo – odsetkowych po uprzednim ich przeliczeniu według kursu sprzedaży franka szwajcarskiego z tabeli

Przeliczenie kredytu wyrażonego nominalnie w walucie obcej na walutę polską i odwrotnie według oznaczonego kursu waluty obcej należy uznać co do zasady za dopuszczalne i zgodne z ustawą. Strony umowy kredytu mogą zastrzec, że wysokość świadczenia pieniężnego zostanie ustalona według innego miernika wartości (zob. wyrok SN z 25.03.2011 r., IV CSK 377/10, Legalis; wyrok SN z 18.05.2016 r., V CSK 88/16, Legalis). Inną bowiem kwestią jest sama zasada przeliczania waluty kredytu od kwestii, po jakim kursie miałyby to przeliczenie nastąpić.

Świadczenie pieniężne może zostać zwaloryzowane według przewidzianego w umowie kryterium – przeciętnego wynagrodzenia, stopy inflacji, kursu złota albo jakichkolwiek innego wskaźnika gospodarczego. Przeliczenie świadczenia pieniężnego może także nastąpić według kursu innej waluty. Waloryzacja świadczenia pieniężnego zmierza do urealnienia jego wartości poprzez odwołanie do obiektywnych, niezależnych od stron transakcji kryteriów. Także w przypadku umów kredytu takie urealnienie może znaleźć zastosowanie. Waloryzacja kwoty nominalnej kredytu jest niezależna od ustaleń dotyczących odsetek umownych (kapitałowych), które w przypadku umowy kredytu stanowią wynagrodzenie banku za wykorzystanie przez kredytobiorcę udostępnionych mu środków pieniężnych, w przeciwieństwie do odsetek za opóźnienie pełniących właśnie funkcję waloryzacyjną obok funkcji represyjnej. Umowna klauzula waloryzacyjna nie określa świadczenia głównego, wprowadza jedynie umowny system jego podwyższenia (zob. wyrok SN z 2.02.2015 r., I CSK 257/14, Legalis).

Prawdą jest, że regulacje dotyczące kredytu denominowanego / indeksowanego do waluty obcej zostały wprowadzone do art. 69 ust. 2 pkt 4a i ust. 3. Prawa bankowego z dniem 26 sierpnia 2011 roku na mocy ustawy z dnia 26 lipca 2011 roku o zmianie ustawy – Prawo bankowe i niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 165, poz. 984). Nie oznacza to jednak, iż przed tą datą zawarcie umowy kredytu tego rodzaju było niedopuszczalne. Możliwość bowiem zawarcia umowy kredytu zawierającej tego rodzaju postanowienia mieściła się w ramach ogólnej swobody kontaktowania przewidzianej w art.

353¹ k.c. (zob. wyrok SN z 29.04.2015 r., V CSK 445/14, Legalis; wyrok SN z 22.01.2016 r., I CSK 1049/14, Legalis).

Przechodząc na grunt przedmiotowej sprawy wskazać należy, że powodowie uzgodnili z Bankiem, iż udzieli im dwóch kredytów hipotecznych waloryzowanych kursem CHF. Kredyty miały być wypłacone powodom w złotych. Strony uzgodniły okres kredytowania na 360 miesięcy, a także jego spłatę w ratach kapitałowo – odsetkowych we frankach szwajcarskich. W umowie zostały przewidziane także odsetki liczone jako suma stawki referencyjnej LIBOR 3M dla waluty w której został udzielony kredyt i stałej marży Banku.

Wobec powyższego stwierdzić należy, że strony ustaliły istotne elementy umów kredytu przewidziane w art. 69 ust. 1 Prawa bankowego, a umowy zostały wykonane w pierwszej kolejności przez Bank poprzez zrealizowanie dyspozycji przekazania środków zgodnie z celem kredytowania, a następnie były realizowane przez powodów poprzez spłatę rat kredytów.

W tej sytuacji nie mamy zatem do czynienia z nieważnością bezwzględną umowy z uwagi na zamieszczenie w niej postanowień dotyczących przeliczenia waluty kredytu i to zarówno z powodu sprzeczności z przepisami prawa (art. 58 § 1 k.c.), jak i z powodu sprzeczności z zasadami współżycia społecznego (art. 58 § 2 k.c.), co znajduje oparcie w ugruntowanym orzecznictwie (zob. wyrok SN z 14.07.2017 r., II CSK 803/16, Legalis; wyrok SA we Wrocławiu z 19.07.2017 r., I ACa 780/17, Legalis; wyrok SA we Wrocławiu z dnia 07.09.2018 r., I ACa 666/18, Legalis).

Z materiału dowodowego zebranego w sprawie wynika, że powodowie przy zawarciu przedmiotowej umowy mieli pełną świadomość co do tego, że udzielony im kredyt – na ich wniosek – będzie kredytem walutowym. To powodowie samodzielnie dokonali wyboru rodzaju zaciągniętych kredytów. Nadto powód, jak sam zeznał, posiadał wiedzę na temat funkcjonowania kredytów walutowych, sposobu ich spłaty, w tym ryzyka kursowego atrakcyjności kredytu.

W ocenie Sądu, w przedmiotowej umowie kredytu zostały zamieszczone wyżej wskazane postanowienia kwalifikowane jako klauzule niedozwolone (abuzywne) w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c. Pozwany Bank, na którym spoczywał ciężar dowodu w tym zakresie (art. 385¹ § 4 k.c.) nie wykazał, aby przedmiotowa umowa kredytu została w jakikolwiek sposób indywidualnie uzgodniona. Ustalono natomiast, że przedmiotowa umowa w całości była oparta na wzorze umowy z Banku, a powodowie nie mieli wpływu na treść tej umowy.

Ponadto – zdaniem Sądu – stosowanie przeliczeń walutowych ustalanych przez pozwany Bank może być poczytywane za niedozwolone postanowienie umowne, sprzeczne z dobrymi obyczajami i rażąco naruszające interesy kredytobiorcy. Kurs zakupu i sprzedaży waluty ustalany był przez Bank, który nie wskazał w przygotowanej przez siebie umowie kredytu metody wyliczania tych kursów poddającej się weryfikacji. Bank uprawniony został do samodzielnego określania danych istotnie wpływających na wymiar

zobowiązania drugiej strony umowy, co uniemożliwia skuteczną kontrolę zastosowanego kursu. Miernik waloryzacji stosowany do przeliczenia świadczenia pieniężnego winien mieć natomiast charakter obiektywny, niezależny od woli jednej ze stron. Natomiast mechanizm ustalania przez bank kursów waluty, pozostawiający bankowi swobodę, jest w sposób oczywisty sprzeczny z dobrymi obyczajami i rażąco narusza interesy konsumenta (zob. wyrok SN z 22.01.2016 r., I CSK 149/14, Legalis).

Przyjąć zatem należy, że poprzestanie wyłącznie na odwołaniu się do Tabeli kursów obowiązujących w pozwanym Banku, nawet ze wskazaniem, iż jest ona publikowana na stronie Banku, jest nadużyciem pozycji Banku w relacji z kredytobiorcami. Zachodzą zatem podstawy do sformułowania zastrzeżeń wobec zastosowania do indeksowania kredytu na etapie uiszczania rat, kursu określanego jednostronnie przez Bank. Konieczne jest bowiem ustalenie kursu mającego obiektywny walor, nie pochodzącego od jednej, silniejszej strony umowy, dającego się zweryfikować.

Zaznaczyć w tym miejscu należy, że dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy nie mają decydującego znaczenia uprzednio wydane orzeczenia sądowe w innych sprawach, albowiem każdorazowo sąd obowiązany jest do dokonania całościowej oceny materiału dowodowego w celu ustalenia wiążącej strony treści stosunku prawnego. Nadto nie można sprowadzić badania niniejszej sprawy do odwołania się do prejudycjalnego waloru wyroków Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów. Kontrola dokonywana w trybie przepisów art. 479³⁶ – 479⁴⁵ k.p.c. nie dotyczy bowiem analizy konkretnego stosunku zobowiązaniowego, lecz abstrakcyjnie rozumianej treści normatywnej wzorca umownego. Kontrola abstrakcyjna polega zatem na kontroli wzorca jako takiego, w oderwaniu od konkretnej umowy, której wzorzec dotyczy (zob. uchwała SN z 19.12.2003 r., III CZP 95/03, opubl. System Informacji Prawnej Legalis).

Wobec powyższego istotne jest rozważenie zagadnienia rozszerzonej prawomocności wyroku uznającego postanowienie wzorca umowy za niedozwolone. Stosownie do obecnie dominującej linii orzeczniczej prawomocność, o której mowa było w art. 479⁴³ k.p.c., pod względem podmiotowym działa jednokierunkowo, tj. na rzecz wszystkich osób trzecich, ale wyłącznie przeciw pozwanemu przedsiębiorcy. Oznacza to, że wyrok taki od chwili wpisania uznanego niedozwolonego postanowienia wzorca umowy do rejestru prowadzonego przez Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumenta działa na rzecz wszystkich (strony powodowej i wszystkich osób trzecich), ale tylko przeciwko konkretnemu pozwanemu przedsiębiorcy (zob. uchwała SN z 20.11.2015 r., III CZP 17/15, opubl. System Informacji Prawnej Legalis; wyrok SN z 23.10.2013 r., IV CSK 142/13, Legalis). Regulacja dotycząca rozszerzonej prawomocności wyroku Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumenta ma jednak to ograniczone znaczenie, że dotyczy wyłącznie postanowień będących przedmiotem kontroli abstrakcyjnej, tj. objętych wzorcami umownymi (ogólne warunki umów, regulaminy), nie dotyczy zaś postanowień umów zawartych indywidualnie pomiędzy stronami. W niniejszej sprawie sporne postanowienia objęte są samą umową kredytu, której treść w pierwszej kolejności ustalona została w oparciu o preferencje konsumentów

zgłoszone we wniosku o udzielenie kredytu. Ostatecznie sama treść umowy nie była indywidualnie uzgadniana co do końcowego brzmienia, lecz na kształt ostatecznie przyjętego wariantu tej umowy i na decyzję o jej zawarciu powodowie mieli wpływ.

W niniejszej umowie kredytu strony ustaliły, że kwota kredytu zostanie wypłacona powodom w złotych, natomiast spłacać kredyt będą w walucie obcej, tj. frankach szwajcarskich (CHF). Powodowie zobowiązali się do spłaty kapitału wraz z odsetkami miesięcznie w ratach kapitałowo – odsetkowych, w terminach i kwotach zawartych w harmonogramie spłat, który sporządzony został we frankach szwajcarskich. Zgodnie z § 10 ust. 5 umowy, raty kapitałowo – odsetkowe miały być spłacane przez powodów po uprzednim ich przeliczeniu według kursu sprzedaży franka szwajcarskiego z tabeli Banku, obowiązującego na dzień spłaty z godziny 14:50. Wysokość zmiennej stopy procentowej ustalona została jako stawka bazowa LIBOR 3M dla waluty w której został udzielony kredyt powiększona o stałą marżę Banku.

Wobec powyższego, stwierdzić należy, że treść powyższej klauzuli, tj. uzależnienie wysokości dokonywanych przez powodów spłat rat kredytu od uprzedniego ich przeliczenia według kursu sprzedaży franka szwajcarskiego z tabeli Banku, spowodowała uzależnienie wysokości kwot do wypłaty i zwrotu od decyzji tylko jednej ze stron umowy, tj. pozwanego Banku, który niewątpliwie ma silniejszą pozycję niż konsument. Zatem od momentu zawarcia przedmiotowej umowy nie było obiektywnego mechanizmu, który pozwoliłby ustalić świadczenie kredytobiorców – powodów w sposób niezależny od decyzji Banku. W konsekwencji powodowie w wyniku postanowień tak zawartej umowy i przyjętego mechanizmu przeliczeń nie wiedzieli w jakiej wysokości będą spłacali raty kredytu z uwagi na to, że raty kredytu zostały uzależnione od obowiązującego w przyszłości kursu waluty – franka szwajcarskiego. Określenie wysokości należności obciążającej konsumenta z odwołaniem do tabel kursów ustalanych jednostronnie przez bank, bez wskazania obiektywnych kryteriów, jest nietransparentne, pozostawia pole do arbitralnego działania banku i w ten sposób obarcza kredytobiorcę nieprzewidywalnym ryzykiem oraz narusza równorzędność stron. (zob. wyrok SN z 29.10.2019 r., IV CSK 309/18, Legalis, wyrok SN z 13.12.2018 r., V CSK 559/17, Legalis, wyrok SN z 11.12.2019 r., V CSK 282/18, portal orzeczeń SN)

W ocenie Sądu, Bank nie informował też należycie powodów o faktycznym ryzyku wynikającym z tego rodzaju kredytu, nie tłumacząc wpływu kursu walutowego na wysokość zadłużenia, a z całą pewnością nie takiego nie zostało wykazane, co naruszyło rażąco interes kredytobiorców – powodów, będących konsumentami. Ryzyko zaś wiążące się z umową kredytową powinno być możliwe do oceny już w dacie zawarcia umowy. Powodowie w konsekwencji nie wiedzieli jaka jest wysokość ich zobowiązania, bo klauzula która przeliczała ich zobowiązanie nie była precyzyjna. W toku spłaty rat kredytu pozwany Bank obciążał rachunek powodów kwotami, ustalonymi przy zastosowaniu klauzuli waloryzacyjnej, która z uwagi na abuzywny charakter zawartych w niej postanowień dotyczących kursu waluty, nie powinna być stosowana, ponieważ nie wiązała powodów. Dochodziło w ten

sposób do nie znajdujących podstawy prawnej przesunięć pomiędzy majątkiem powodów a majątkiem pozwanego.

Uwzględniając wskazania wypływające z orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej (zob. wyroki z 30.04.2014 r., C-26/13 i z 20.09.2017 r., C-186/16), należy przyjąć, iż uznanie postanowień tego rodzaju za jednoznaczne wymaga, aby umowa określała w sposób zrozumiały dla konsumenta, zasady ustalania przez bank kursów walutowych.

W pierwszej kolejności wskazać należy, że w polskiej judykaturze podkreśla się, że przy kształtowaniu treści stosunku zobowiązaniowego przez działanie wbrew dobremu obyczajom należy rozumieć wprowadzanie do wzorca klauzul umownych, które godzą w równowagę kontraktową stron tego stosunku. Rażąco naruszenie interesów konsumenta oznacza zaś nieusprawiedliwioną dysproporcję praw i obowiązków stron wynikających z umowy, na niekorzyść konsumenta; ocena rzetelności określonego postanowienia wzorca umownego może być dokonana za pomocą tzw. testu przyzwyczajenia, polegającego na zbadaniu, czy postanowienie wzorca jest sprzeczne z ogólnym wzorcem zachowań przedsiębiorców wobec konsumentów oraz jak wyglądałyby prawa lub obowiązki konsumenta w sytuacji, w której postanowienie to nie zostałoby zastrzeżone; jeżeli bez tego postanowienia znalazłby się on – na podstawie ogólnych przepisów – w lepszej sytuacji, należy uznać je za nieuczciwe (zob. wyrok SN z 27.11.2015r., I CSK 954/14). Podkreślić należy, że Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej wyraził pogląd, iż dla oceny, czy zachodzi sprzeczność z dobrymi obyczajami (stosownie do dyrektywy 93/13/EWG) istotne jest czy przedsiębiorca, traktujący konsumenta w sposób sprawiedliwy i słuszny, mógłby racjonalnie spodziewać się, iż konsument zgodziłby się na sporne postanowienie wzorca w drodze negocjacji indywidualnych (zob. wyrok z 14 marca 2013 r., C-415/11).

Bez znaczenia dla oceny spornej klauzuli pozostaje to w jaki sposób pozwany Bank korzystał z przysługujących mu uprawnień do kształtowania kursów, w tym czy były one ustalane na poziomie rynkowym. Oceny bowiem zgodności postanowienia umowy z dobrymi obyczajami dokonuje się według stanu z chwili zawarcia umowy. Chwila ta jest również miarodajna dla oceny, czy określone postanowienie rażąco narusza interesy konsumenta (zob. uchwała Składu Siedmiu Sędziów SN z 20.06.2018r., III CZP 29/17, Legalis).

W związku z powyższym Sąd uznał, że kwestionowane przez powodów postanowienia umowne, tj. postanowienia w zakresie waloryzacji były abuzywne i nie wiązały powodów. W orzecznictwie wyjaśniono, że brak związania konsumenta niedozwolonym postanowieniem, o którym mowa w art. 385¹ § 1 zd. 1 k.c., oznacza, że nie wywołuje ono skutków prawnych od samego początku, chyba że konsument następnie udzieli „świadomej, wyraźnej i wolnej zgody” na to postanowienie i w ten sposób jednostronnie przywróci mu skuteczność (zob. wyrok SN z 4.04.2019 r., III CSK 159/17, Legalis, uchwała SN z 6.04.2018 r., III CZP 114/17, Legalis, wyrok tego TSUE z 3.10.2019 r. w sprawie C-260/18, i przeciwko). W niniejszym przypadku nie było takiej zgody konsumentów.

Konsekwencją stwierdzenia, że mamy do czynienia z niedozwolonymi klauzulami umownymi jest sankcja bezskuteczności tych niedozwolonych postanowień połączona z przewidzianą w art. 385¹ § 1 i § 2 k.c. zasada związania stron umową w pozostałym zakresie. Podkreślić należy, że w dotychczasowym orzecznictwie dopuszczało się uzupełnianie takiej niekompletnej umowy przepisami dyspozytywnymi lub stosowaniem analogii z art. 58 § 3 k.c., jednak takie działanie powinno mieć charakter wyjątkowy.

Ponadto, mając na względzie, iż przepisy dotyczące nieuczciwych postanowień umownych stanowią implementację do krajowego systemu prawnego dyrektywy Rady 93/13/EWG w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich, rozpoznając niniejszą sprawę należy odwołać się do właściwego orzecznictwa TSUE. Zgodnie z orzecznictwem TSUE, należy uznać, iż główną wytyczną jest osiągnięcie stanu „niezwiązania” konsumenta zakwestionowanymi postanowieniami umownymi, przy jednoczesnym, na ile to możliwe, utrzymaniu umowy w mocy. Równolegle postanowienia dyrektywy 93/13 należy interpretować w ten sposób, że sprzeciwiają się one działaniom sądu, który stwierdzi nieuczciwy charakter postanowienia umownego, zmierzającego do uzupełnienia umowy przez zmianę jej treści.

W wyroku TSUE z dnia 3 października 2019 r. w sprawie C-260/18 Trybunał ten odniósł się bezpośrednio do sprawy polskiej wskazując, iż w konkretnej sytuacji, w świetle kryteriów przewidzianych w prawie krajowym, należy zbadać możliwość utrzymania w mocy umowy, której klauzule zostały uznane za nieważne. W świetle przywołanego wyroku, w razie sporu o ważność umowy kredytu bankowego waloryzowanego do obcej waluty, w której znajduje się niedozwolona klauzula konsumencka dotycząca sposobu waloryzacji, rozważyć należy dwie możliwości: ustalenie, czy po wyeliminowaniu klauzuli niedozwolonej, zgodnie z przepisami krajowymi, umowa może obowiązywać w pozostałym zakresie, bądź też uznanie umowy za nieważną. Jednocześnie uprawnieniem konsumenta jest podjęcie decyzji w następującej kwestii: jeżeli wyeliminowanie klauzuli niedozwolonej prowadziłoby do unieważnienia umowy, to czy woli on jej utrzymanie i jednocześnie utrzymanie w mocy całej umowy.

W ocenie Sądu, dopuszczalne jest w niniejszej sprawie odpowiednie zastosowanie powyższego orzeczenia, odnoszącego się do kredytu waloryzowanego.

W przedmiotowej sprawie ewentualne ustalenie odpowiedniego i jednolitego kursu waluty nie doprowadziłoby do usunięcia abuzywności postanowień dotyczących waloryzacji znajdującej swoją podstawę w mechanizmie ustalania kursu waluty. Dlatego też należy dokonać oceny możliwości dalszego funkcjonowania przedmiotowej umowy po wyeliminowaniu z niej postanowień dotyczących wyżej wskazanej waloryzacji. Można stwierdzić, że problem ten rozwiązuje art. 385² k.c. przewidujący, że jeżeli określone postanowienia umowy nie wiążą konsumenta, strony są związane umową w pozostałym zakresie. Dyrektywa 93/13 jednoznacznie przewiduje jednak w art. 6 ust.1, że Państwa Członkowskie stanowią, że na mocy prawa krajowego nieuczciwe warunki w umowach zawieranych przez

sprzedawców lub dostawców z konsumentami nie będą wiążące dla konsumenta, a umowa w pozostałej części będzie nadal obowiązywała strony, jeżeli jest to możliwe po wyłączeniu z niej nieuczciwych warunków.

Ustawodawca krajowy nie wprowadził wprost do przepisów zastrzeżenia dotyczącego możliwości dalszego obowiązywania umowy po wyłączeniu z niej nieuczciwych warunków. Jednak taka konstrukcja nie stanowi dopuszczalnego na gruncie dyrektywy (art. 8) przyznania konsumentowi wyższego stopnia ochrony, gdyż dalsze funkcjonowanie umowy bez postanowień abuzywnych niekoniecznie będzie korzystne dla konsumenta. Dlatego też oceniając skutki wyeliminowania z umowy niedozwolonych postanowień dla jej dalszego funkcjonowania konieczne jest odwołanie się do ogólnych zasad dotyczących czynności prawnych i stosunków zobowiązaniowych.

W ocenie Sądu, nie jest możliwe dalsze funkcjonowanie umowy, której – po wyłączeniu z niej postanowień niedozwolonych – nie da się wykonać, tj. określić sposobu świadczenia przez strony i wysokości świadczenia. Nie jest możliwe dalsze funkcjonowanie umowy, która bez wyeliminowanych z niej postanowień, tworzyć będzie stosunek prawny, którego cel lub treść sprzeciwiałyby się właściwości (naturze) stosunku, ustawie lub zasadom współżycia społecznego. Taki stosunek prawny musi zostać uznany za nieważny z racji sprzeczności z ustawą, polegającą na naruszeniu granic swobody umów (art. 58 § 1 k.c. w zw. z art. 353¹ k.c.).

Nie ulega wątpliwości, że właściwość (natura) stosunku prawnego jest samoistnym czynnikiem delimitującym swobodę umów. Chodzi w nim o główne cechy charakterystyczne zobowiązaniowego stosunku prawnego jako pewnego modelu relacji między podmiotami, i to cechy określone przepisami prawa, ale też ukształtowanymi na rynku zwyczajami. Przy określaniu takich cech charakterystycznych dla umowy kredytu, należy mieć na uwadze nie tylko treść art. 69 Prawa bankowego, ale też treść art. 2 powyższej ustawy, zgodnie z którym, bank jest osobą prawną utworzoną zgodnie z przepisami ustaw, działającą na podstawie zezwoleń uprawniających do wykonywania czynności bankowych obciążających ryzykiem środki powierzone pod jakimkolwiek tytułem zwrotnym.

Eliminacja z umowy postanowień niedozwolonych powinna być korzystna dla konsumenta, równocześnie wywierając skutek odstrasżający dla przedsiębiorcy. Jednakże pamiętać należy, że zadaniem przepisów chroniących konsumenta jest przywrócenie równowagi kontraktowej stron, nie zaś nadmierne i nieusprawiedliwione uprzywilejowanie konkretnego konsumenta wobec przedsiębiorcy, czy też innych konsumentów zawierających podobne umowy. Stosowanie regulacji wynikających z dyrektywy 93/13 nie może również zachwiać konkurencją na rynku, zmuszając część przedsiębiorców do wykonywania umów na zasadach tak znacząco odbiegających od tych, jakie analogiczne umowy wykonują inni przedsiębiorcy – nawet jeśli jest konsekwencją zastosowania w umowie niedozwolonych postanowień (zob. wyrok SA w Białymstoku z 14.12.2017 r.,

I ACa 447/17, wyrok SA w Katowicach z 19.01.2018r, I ACa 632/17, opubl. portalem OSA).

Jak już powyższej wskazano, zgodnie z art. 58 § 3 k.c., jeżeli nieważnością jest dotknięta tylko część czynności prawnej, czynność pozostaje w mocy co do pozostałych części, chyba że z okoliczności wynika, iż bez postanowień dotkniętych nieważnością czynność nie zostałaby dokonana.

W ocenie Sądu, wyeliminowanie z umowy postanowień dotyczących waloryzacji nie prowadzi do powstania luki nie pozwalającej wykonać umowy. Mogłaby być ona zastąpiona chociażby przez przeliczenie według średniego kursu franka NBP za poszczególne okresy, co nie jest jednak aktualnie postulowane.

Wyjaśnić w tym miejscu należy, że dotychczas w orzecznictwie przyjmowano, że wyeliminowanie klauzuli indeksacyjnej z umowy nie stanowi przeszkody do utrzymania oprocentowania według stawek LIBOR, mimo wyeliminowania wszelkich powiązań wysokości świadczeń z walutą obcą i mimo że strony najprawdopodobniej nie ustaliłyby wysokości oprocentowania kredytu złotowego według stawki LIBOR, gdyby były świadome abuzywności klauzuli indeksacyjnej. Jednakże stanowisko to wywoływało zastrzeżenia i nie jest obecnie akceptowane. (zob. wyrok SN z 11.12.2019 r., V CSK 282/18, portal orzeczeń SN)

Wskazać bowiem należy, że nie można przyjąć fikcji kredytu złotowego z oprocentowaniem właściwym dla waluty obcej, które bazuje na stopie referencyjnej właściwej dla waluty CHF, tj. LIBOR 3M, bowiem oprocentowanie to nie może mieć zastosowania do kredytu w złotych polskich. Podkreślić trzeba, że oprocentowany stawką LIBOR 3M bez indeksacji do CHF jest jedynie realizacją scenariusza czysto hipotecznego, nie obserwowanego w realiach gospodarczych, gdyż instytucje kredytowe nie posiadają w swoich ofertach tak skonstruowanych produktów, bowiem zasadniczo kredyty indeksowane walutami obcymi są oprocentowane stawkami LIBOR, natomiast kredyty złotówkowe stawkami WIBOR. Przyjęcie zatem wyliczenia oprocentowania kredytu w złotówkach według stawki LIBOR jest w żaden sposób nieuzasadnione.

Przyjęto natomiast, że postanowienia przewidujące przeliczenie oddawanej do dyspozycji kwoty kredytu oraz spłacanych rat na inną walutę określają główne świadczenia stron w rozumieniu art. 385¹ § 1 zd. 2 k.c. Za postanowienia umowne mieszczące się w pojęciu „głównego przedmiotu umowy” w rozumieniu art. 4 ust. 2 dyrektywy 93/13 należy uważać te, które określają podstawowe świadczenia w ramach danej umowy i które z tego względu charakteryzują tę umowę. Za takie uznawane są m.in. postanowienia, określane niekiedy jako „klauzule ryzyka walutowego”, które wiążą się z obciążeniem kredytobiorcy – konsumenta ryzykiem zmiany kursu waluty i związanym z tym ryzykiem zwiększeniem kosztu kredytu. Zastrzeżone w umowie kredytu złotowego indeksowanego do waluty obcej klauzule kształtujące mechanizm indeksacji określają główne świadczenie

kredytobiorcy (zob. wyrok SN z 4.04.2019 r., III CSK 159/17, Legalis, wyrok SN z 9.05.2019 r., I CSK 242/18, Legalis, wyrok SN z 11.12.2019 r., V CSK 282/18, portal orzeczeń SN). W konsekwencji w ten sposób należy też ocenić postanowienie stanowiące część mechanizmu indeksacyjnego, określające sposób oznaczenia kursu miarodajnego dla przeliczenia walutowego. W razie stwierdzenia abuzywności klauzuli ryzyka walutowego Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej uznaje obecnie, że utrzymanie umowy „nie wydaje się możliwe z prawnego punktu widzenia”. Jest tak zwłaszcza wówczas, gdy unieważnienie tych klauzul doprowadziłoby nie tylko do zniesienia mechanizmu indeksacji oraz różnic kursów walutowych, ale również – pośrednio – do zaniknięcia ryzyka kursowego, które jest bezpośrednio związane z indeksacją przedmiotowego kredytu do waluty. Nie powinno budzić wątpliwości, że o zaniknięciu ryzyka kursowego można mówić w sytuacji, w której skutkiem eliminacji niedozwolonych klauzul kształtujących mechanizm indeksacji jest przekształcenie kredytu złotowego indeksowanego do waluty obcej w zwykły (tzn. nieindeksowany) kredyt złotowy. Zarazem należy uznać, że wyeliminowanie ryzyka kursowego, charakterystycznego dla umowy kredytu indeksowanego do waluty obcej, jest równoznaczne z tak daleko idącym przekształceniem umowy, iż należy ją uznać za umowę o odmiennej istocie i charakterze. Oznacza to z kolei, że po wyeliminowaniu tego rodzaju klauzul utrzymanie umowy o charakterze zamierzonym przez strony nie jest możliwe, co przemawia za jej całkowitą nieważnością (bezskutecznością). (zob. wyrok SN z 22.01.2016 r., I CSK 1049/14, Legalis, wyrok SN z 11.12.2019 r., V CSK 282/18, portal orzeczeń SN).

Mając na względzie poszanowanie woli stron umowy, jak również niemożność przyjęcia takich skutków wprowadzenia do umowy niedozwolonych postanowień, które byłyby niekorzystne dla konsumenta, przyjąć należało, że w przedmiotowej sprawie bez dotkniętych nieważnością postanowień, umowa nie zostałaby zawarta. Dlatego też należało stwierdzić, że umowa kredytu zawarta między stronami jest w całości nieważna.

Podkreślić należy, że nie ma podstaw by uznać, że stwierdzenie nieważności całej umowy kredytu odbyłoby się ze szkodą dla powodów, naruszając ich interes ekonomiczny – zwłaszcza, że powodowie w pozwie oraz w toku dalszego postępowania wnieśli o zwrot nienależnych im świadczeń z uwagi na nieważność przedmiotowej umowy.

Wskazać też trzeba, że wejście w życie Ustawy antyspreadowej w żaden sposób nie podważa abuzywności spornych klauzul i nieważności przedmiotowej umowy kredytu. Nie ma bowiem znaczenia w niniejszym przypadku umożliwienie dokonywania spłaty kredytu walutowego bezpośrednio w walucie, w której kredyt został zaciągnięty. Również zawarcie aneksu do umowy nie usunęłoby pierwotnej przyczyny uznania całej umowy za nieważną, tj. niedozwolonego charakteru zawartych w niej postanowień dotyczących waloryzacji kredytu. Przede wszystkim umożliwienie kredytobiorcy spłacania należności, od pewnego momentu wykonywania umowy, bezpośrednio we frankach szwajcarskich nie usuwa źródła abuzywności jakim jest nierównomierne rozłożenie ryzyka.

Wobec uznania przedmiotowej umowy kredytu za nieważną, spełnione przez powodów i pozwanego świadczenia stały się świadczeniami należnymi w rozumieniu art. 410 k.c. Zatem strony przedmiotowej umowy winny zwrócić sobie to co świadczyły w wyniku uznanej za nieważną umowy kredytu. Podkreślić też należy, że w art. 410 § 1 k.c. ustawodawca przesądził, iż samo spełnienie świadczenia nienależnego jest źródłem roszczenia zwrotnego, przysługującego zubożonemu (zob. wyrok SN z 11.05.2017 r., II CSK 541/16, Legalis). Nadto spełnione przez kredytobiorcę świadczenie podlega zwrotowi, choćby był on równolegle dłużnikiem kredytodawcy.

W przedmiotowej sprawie ustalono, że z umowy z dnia 28 lutego 2008 roku bank wypłacił powodom kwotę 190 000 zł a pozwani do daty złożenia pozwu uiścili na rzecz banku 114.755, 29 złotych, a do grudnia 2019 roku – kwotę 139.715,02 zł. Z umowy zaś z dnia 6 sierpnia 2008 roku bank wypłacił powodom kwotę 360 000 zł a pozwani do daty złożenia pozwu uiścili na rzecz banku kwotę 179.509, 78 zł, a do grudnia 2019 roku –kwotę 222. 613, 26 złotych. Pozwem tymczasem powodowie z umów dochodzili zwrotu kwoty 96926,38 złotych, a Sąd nie może wyrokować poza granice żądania strony zgodnie z art. 321§ 1 k.p.c.

Wobec powyższego, Sąd – na podstawie art. 405 k.c. w zw. z art. 410 k.c. – zasądził od pozwanego na rzecz powodów kwotę 96926,38 złotych wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 26 marca 2018 roku do dnia zapłaty.

Wskazać w tym miejscu należy, że nie zasługuje na uwzględnienie podnoszony przez pozwanego zarzut przedawnienia roszczenia powodów, bowiem roszczenie to nie dotyczy ani świadczeń okresowych (zwrot świadczeń z tytułu nienależnego świadczenia, nawet jeżeli dotyczy zwrotu dokonywanych świadczeń okresowych, nie jest roszczeniem o świadczenie okresowe), a zatem nie ma zastosowania w tym przypadku trzyletni termin przedawnienia. Jest to roszczenie dochodzone z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia, które przedawnia się z upływem 10-letniego terminu przedawnienia.

O odsetkach ustawowych za opóźnienie Sąd orzekł na podstawie art. 455 k.c. w zw. z art. 481 k.c., przyjmując jak początkowy termin ich zasądzenia dzień 26 marca 2018 roku, uwzględniając iż wezwanie do zapłaty z 14-dniowym terminem zapłaty pozwany w przedmiotowej sprawie odebrał w dniu 9 marca 2018 roku (k. 76, 78).

Postanowieniem wydanym na rozprawie dnia 23 czerwca 2020 roku oddalono wniosek pełnomocnika pozwanego o odroczenie rozprawy jako niezasadny. Przedmiotowy termin rozprawy wyznaczono po przeprowadzeniu toczącego się od 30 kwietnia 2018 roku procesu i celem zamknięcia rozprawy wobec braku jakichkolwiek nowych wniosków dowodowych. Okoliczność losowa jaka spotkała pełnomocnika pozwanego nie ograniczyła mu w żaden sposób prawa do obrony. Miał bowiem na to ponad 2 lata. A brak jego mowy końcowej przed zamknięciem rozprawy mógł uzupełnić w głosie do protokołu rozprawy.

Zgłoszony zaś przez pełnomocnika powoda wniosek o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego w piśmie procesowym z dnia 2 lipca 2020 roku należało pominąć traktując jako spóźniony, nieistotny dla rozstrzygnięcia oraz zmierzający do przedłużenia postępowania w myśl art.235 ze znaczką 2 § 1 k.p.c.

Podkreślić należy, iż po złożonej przez biegłego opinii pisemnej sporządzonej w listopadzie 2019 roku, zarządzeniem z dnia 18 listopada 2019 roku, doręczonym dnia 2 grudnia 2020 roku wezwano pełnomocnika pozwanego do ustosunkowania się do opinii oraz zgłoszenia ewentualnych wniosków dowodowych w terminie 14 dni pod rygorem pominięcia dowodów w toku dalszego postępowania (zarządzenie-k. 683, dowód doręczenia –k. 697). Pismem zaś z dnia 16 grudnia 2019 roku pełnomocnik pozwanego nie zgłosił żadnych wniosków dowodowych, a nawet cofnął wniosek o wezwanie biegłego na termin rozprawy (pismo –karty 693-695). Sporny zaś wniosek dowodowy złożył pismem z dnia 2 lipca 2020 roku a zatem 7 miesięcy po doręczeniu mu w/w opinii oraz zarządzenia.

W rozpoznawanej sprawie koszty procesu poniesione przez powodów wyniosły 8652,50 złotych (1000 zł –opłata sądowa od pozwu, 5400 zł – wynagrodzenie zawodowego pełnomocnika, 17 zł –opłata skarbową od jednego pełnomocnictwa, 1500 zł – zaliczka na wynagrodzenie biegłego, 735, 50 zł – koszty dojazdu zawodowego pełnomocnika powoda).

Wynagrodzenie pełnomocnika powodów będącego radcą prawnym , ustalone na podstawie § 2 pkt.6 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (t.j. Dz.U. z 2018r, poz. 265). Sąd uwzględnił powództwo w całości. Pozwany przegrał zatem przedmiotowy proces całkowicie. Zgodnie więc z zasadą odpowiedzialności za wynik procesu(art. 98 § 1 i 3 k.p.c.) winien zwrócić przeciwnikowi koszty, jakie poniósł on w toku niniejszego postępowania do dochodzenia swych praw. Uwzględniając zaś, iż koszty rzeczywiście wydatkowane przez powodów stanowiły kwotę 8652,50 zł, tę sumę zasądzono na ich rzecz solidarnie od strony pozwanej.

Koszty przejazdu do sądu pełnomocnika będącego adwokatem lub radcą prawnym strony powodowej uwzględniono do kwoty 735,50 zł jako koszty rzeczywiście poniesione ponieważ ich wydatkowanie było niezbędne i celowe w rozumieniu art. 98 § 1 k.p.c.(por uchwała Sądu Najwyższego z dnia 29 czerwca 2016 r. III CZP 26/16, opubl. System Informacji Prawnej Legalis o numerze 1469244).

Do w/w kosztów nie doliczono podatku Vat zgodnie ze spisem kosztów złożonym przez pełnomocnika powodów, ponieważ podatek od towarów i usług (VAT) nie wchodzi w skład niezbędnych kosztów procesu strony reprezentowanej przez adwokata z wyboru (art. 98 § 3 KPC) (uchwała .SN z 25.1.2007 r., III CZP 95/06, OSNC 2007, Nr 12, poz. 179, uchwała SN z 10.2.1995 r., III CZP 4/95, OSN 1995, Nr 5, poz. 79, z glosami: E. Marszałkowskiej-Krześ i S. Krzesia, MoP 1995, Nr 8, s. 239 oraz A. Zielińskiego, Pal. 1995, Nr 7–8, s. 219).

Nie uwzględniono również kosztów dojazdu do Sądu strony powodowej wykazywanych na 217,31 zł, ponieważ koszty przejazdu strony do sądu i równowartość utraconego zarobku wskutek jej stawiennictwa w sądzie są rozliczane w postępowaniu tylko wówczas, gdy strona w postępowaniu działa przez pełnomocnika niezawodowego oraz wówczas gdy prowadzi postępowanie osobiście (tak między innymi Agnieszka Góra-Błaszczkowska w Komentarzu opublikowanym w Systemie Informacji Prawnej Legalis do art. 98 k.p.c. wydanie 2020 rok). Powodowie zaś w rozpoznawanej sprawie byli reprezentowani przez zawodowego pełnomocnika będącego radcą prawnym

Nieuiszczone koszty sądowe wyniosły 7007,06 zł tytułem wynagrodzenia biegłego Radosława Pastusiaka za sporządzoną opinię główną oraz dwie opinie uzupełniające. Stosownie natomiast do przepisu art. 113 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 roku o kosztach sądowych w sprawach cywilnych w związku z art. 98 k.p.c., obciążono pozwanego obowiązkiem zwrotu nieuiszczonych kosztów sądowych.

Na oryginale właściwe podpisy
za zgodność świadczy
z up. Kierownika Sekretariatu
Starszy Sędzią Sądowy
Agnieszka Góra-Błaszczkowska

